

BUSZA IGNACY (1880-1920)

Urodził się 31 stycznia 1880 roku w Pogorzeli w rodzinie rolnika Onufrego i Marianny z domu Andrzejewska. W 1900 roku ukończył Seminarium Nauczycielskie w Kcyni. 1 sierpnia tego samego roku objął posadę nauczyciela we wsi Głogowa (koło Raszkowa). 18 czerwca 1903 roku zdał w Kcyni egzamin kwalifikacyjny. Po odbyciu służby wojskowej w latach 1903-1904 uczył w Trzemesznie (koło Koźmina). 15 lutego 1908 roku podjął pracę w Rogożewie (koło Jutrosina). 3 maja 1915 roku zmobilizowany do armii niemieckiej, gdzie dosłużył się stopnia sierżanta. Przeniesiony do rezerwy powrócił na początku listopada 1918 roku do Rogożewa.

Wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej zaboru pruskiego i uczestniczył 10 listopada w zebraniu założycielskim Rady Ludowej na powiat rawicki. 29 listopada został wybrany zastępcą komisarza Straży Ludowej. Wysłany został na kurs dla komendantów SL do Poznania, gdzie zastał go wybuch powstania. Od 5 stycznia 1919 roku organizował oddziały powstańcze na terenie powiatu rawickiego. 8 stycznia w Miejskiej Górcie na zebraniu konstytucyjnym członków SL, wybrany został komendantem powiatowym. Utworzono trzy kompanie powstańcze. Zarządził mobilizację oddziałów SL i postanowił w nocy uderzyć na Rawicz. Zamiar ten jednak został udaremniony przez przewodniczącego Powiatowej Rady Ludowej, ks. Z. Zakrzewskiego, który w tym czasie prowadził pertraktacje z niemiecką delegacją z Rawicza. 10 stycznia na Rynku w Miejskiej Górcie, zaprzysiężono oddziały powstańcze, nazywając je 1. pułkiem piechoty na powiat rawicki. Odcinek rawicki włączono początkowo do tworzącego się frontu leszczyńskiego.

I. Busza został dowódcą powstania w powiecie rawickim. Do połowy stycznia zorganizowano kilkanaście kompanii, z których sformowano trzy bataliony: górecki, jutrosiński i słupecki. Oddziały te miały dość luźną organizację i tworzyły wspólnie dowodzony przez I. Buszę pułk, który w okresie od 7 do 18 stycznia wchodził w skład VI Okręgu Wojskowego w Jarocinie, z ppor. Zbigniewem Ostrorogiem-Gorzeńskim na czele, zwolennikiem rokowań z Niemcami. 18 stycznia Dowództwo Główne w Poznaniu wydało „Rozkaz operacyjny nr 1” o podziale frontu na 4 odcinki. Teren powiatu rawickiego włączono do frontu południowego, którym dowodził ppor. Władysław Wawrzyniak, ale administracyjnie pozostawiono w obrębie VI OW. 19 stycznia zastąpił go przysłany z Poznania ppor. lotnictwa Alfons Breza a I. Busza został jego zastępcą. Brał udział w nieudanych bitwach o Rawicz w nocy z 3 na 4 lutego i w nocy z 5 na 6 lutego 1919 roku.

Niepowodzenia w walce i duże straty wywołały ostrą krytykę dowództwa ze strony powstańców a część z nich (m.in. 2 i 3 kompanie góreckiej) opuściła szeregi i udała się do domów. Sytuację poprawiło natychmiastowe przez DG na odcinek rawicki batalionu śremskiego pod dowództwem

ppor. Stefana Chosłowskiego. Przygotowano nową obronę przed nacierającymi oddziałami niemieckimi. 13 lutego DG odwołało ppor. W. Wawrzyniaka a także ppor. A. Brezę a stanowisko dowódcy frontu południowego i odcinka rawickiego przekazano w ręce ppłk. Jana Adolfa Kuczewskiego, mianowanego kilka dni później (19 lutego) również dowódcą południowego Okręgu Wojskowego. Dokonał on podziału odcinka rawickiego na pododcinki, ustalił dowódców pododcinków, wycofał przełamane oddziały z frontu i dokonał reorganizacji powstańczych jednostek w rejonie Rawicza, tworząc regularne formacje wojskowe 11. pułku strzelców wielkopolskich (późniejszy 69. pułk piechoty) wszystkie jednostki i placówki otrzymały połączenia telefoniczne. Organizację pułku zakończono 23 lutego, a jego dowódcą został ppłk J. A. Kuczewski. Pułk obsadzał linię demarkacyjną w rejonie: Miejska Górka-Kawcze-Zaorle.

Ignacy Busza został mianowany podporucznikiem i dowodził (przez pewien okres) III batalionem. Wkrótce pułk został zluźniony i przeszedł do odwodu w Krotoszynie. We wrześniu przybył do Ostrowa Wielkopolskiego, gdzie 7 października otrzymał sztandar. Następnie przeszedł na linię demarkacyjną koło Kępna, zajmując odcinek od Wieruszowa do Sulmierzyc. Po zakończeniu akcji zajmowania terenów przyznanych Polsce traktatem wersalskim przeszedł na krótko do odwodu w okolicę Ostrowa i Skalmierzyc. Stąd wyjechał na front wschodni i 27 stycznia przybył do Lidy. Będąc w składzie 17. Dywizji Piechoty znajdował się wraz z nią w odwodzie frontu północno-wschodniego. Rozkazem z dnia 5 lutego przemianowany został na 69. pułk piechoty.

Od 30 marca do 20 kwietnia, będąc w grupie mjr. Stanisława Thiela, pełnił obowiązki liniowe na wschodnim brzegu Berezyny. Jego pułk (razem z 70. pułkiem piechoty) wchodził w skład XXXIV Brygady Piechoty, stanowiącej element 17. Dywizji Piechoty. W tym czasie był dowódcą 2. kompanii. 6 maja dowódcą 69. pułku piechoty został ppłk Stanisław Taczak. Po rozpoczęciu kontrofensywy wojsk bolszewickich, od 17 maja poszczególne bataliony i kompanie porozrzucano na różne odcinki frontu 1. armii. I. batalion toczył ciężkie walki w rejonie Kijanowo-Czerkasy i wycofał się do Parafianowa, gdzie wycofał się III. batalion walczący pod Lipskiem. Następnie 2. i 4. kompania 69. pułku piechoty weszła w skład grupy gen. J. A. Kuczewskiego i łącznie ze szkołą podoficerską 67. pułku piechoty przeprowadziły przeciwuderzenie w kierunku na Królewsczyznę, odpierając w dniu 21 maja liczne ataki nieprzyjaciela. Nazajutrz jednak, w wyniku znacznej przewagi wroga, wycofano się najpierw do Parafianowa, a potem przez Budślaw w okolice wsi Niwki. Z tego rejonu nastąpił polska kontrofensywa podczas której, I i III batalion wspierany pociągiem pancernym „Boruta”, walczył w rejonie Jackiewicz, Wąsiołek i Maszkiewicz. Oddziały polskie, na początku czerwca dotarły ponownie do rzeki Berezyny zajmując linię; Wielkie Sitce-Rzepichy-Królewsczyzna. W wyniku nowej ofensywy wojsk bolszewickich, od 5 lipca nastąpił odwrót wojsk polskich. Tocząc ciągłe walki, 69. pp. wycofywał się przez Parafianowo, Wilejkę, Krewo. Tutaj na linii starych okopów niemieckich, między Smorgonicami i Krewem, 17. DP broniła się do 17 lipca. Następnie 69. pułk piechoty cofał się na Lidę do m. Gieranony nad Niemnem. Tutaj, w składzie XXXIV. Brygady Piechoty wziął udział w akcji przeciwuderzeniowej, grupy gen. L. Żeligowskiego, na Grodno. Następnie pułk przeszedł Niemen. Bolszewicy po sforsowaniu Niemna, 23 lipca, wyszli na tyły 69. pułku piechoty. W walkach tych wyróżnił się Ignacy Busza, otrzymując order Virtuti Militari.

We wniosku napisano: „Dnia 23.7.20., gdy bolszewicy po sforsowaniu Niemna wyszli na tyły 69. pułku piechoty, jako dowódca 2. kompanii ppor. I. Busza zaczął w porządku cofać się, wówczas niespodziewanie natknął się na kolumnę piechoty przeciwnika, która maszerowała na tyły lewego skrzydła 1. Dywizji Litewsko-Białoruskiej. Nie dając czasu do namysłu, ani własnym żołnierzom, ani przeciwnikowi Busza skrzyknął „Hurra” i poprowadził do ataku swą kompanię na zwarty szereg zdumionych bolszewików. Uderzeniem na bagnety rozproszył centrum kolumny bolszewickiej i po utworzonej drodze, zachowując zwartość sztyku kompanii, szybko pomaszerował w kierunku miejsca koncentracji pułku. Czyn ten zuchwały znacznie opóźnił ruch okalający przeciwnika w stosunku do 1 D Lit.-Biał., ponieważ bolszewicy dłuższy czas nie mogli odzyskać przytomności, gdyż zatrzymali się i otwarli bezładny ogień w kierunku Niemna”.

Przez cały dzień 24 lipca i w nocy oddziały 1. D Lit.-Biał. i 17. DP, atakowane z trzech stron, dokonały w bardzo ciężkich warunkach odwrotu na nową linię. 27 lipca oddziały 17. DP opuściły pod naporem nieprzyjaciela i po zaciętej walce m. Folwarki Małe (k. Białegostoku) wycofując się na

Zabłudowo, które wkrótce zajęła nieprzyjacielska kawaleria. 28 lipca oddziały 17. DP osłaniały przegrupowanie wojsk gen. W. Jędrzejewskiego, obsadzając przyczółki mostowe na drodze Bielsk Podl.-Chroboły i torze kolejowym w kierunku Białegostoku. 69. pp., cofając się sforsował Narew następnie Bug i stoczył krwawą walkę o miejscowość Cetynia. Po krótkotrwałej obronie na linii rzeki Cetynii pułk wycofywał się nadal i stoczył, 8 sierpnia ciężki bój pod miejscowością Kossów, będącą ważnym węzłem drogowo-kolejowym. Wskutek nakazanego przez Naczelnego Wodza przegrupowania wojsk, związanego z przygotowaniem do bitwy warszawskiej, pułk odszedł wraz z 17. DP poprzez Wyszaków, Obryte, Ulaski do Modlina. 10 sierpnia 17. DP weszła w skład 5. Armii (17. i 18. DP, Dywizja Ochotnicza i Dywizja Kawalerii) dowodzonej przez gen. W. Sikorskiego, której zadaniem było zatrzymanie przeciwnika obchodzącego Warszawę od strony północnej. 10 sierpnia 17. DP znajdowała się na linii Narwi i następnego dnia cofała się do Zegrza. Stąd 13 sierpnia rozpoczęły marsz przez Dębę do Orzechowa, gdzie zebrały się odwody 17 DP. Nazajutrz prawie cała dywizja przeszła do Modlina z wyjątkiem 69. pp., który bronił odcinka Kikoły-Orzechowo, mając na lewym skrzydle twierdzę modlińską, a na prawym – VII Rezerwową BP.

Rankiem 14 sierpnia 5. Armia przeszła do ofensywy (trzy dyw. piechoty i dyw. kawalerii) natarły nad rzeką Wkrą na dwanaście sowieckich dywizji piechoty i dwie dywizje kawalerii. Nacierano w kierunku rzek Orzycy i Narwi. 16 sierpnia 17. DP atakowała w kierunku Nasielska, a osłaniała ją, z prawej strony, 69. pp, wysunięty w kierunku Serocka. Nasielsk zdobyto po południu. Oddziały V armii dotarły do linii kolejowej Modlin-Nasielsk-Ciechanów. Rozpoczął się pościg za nieprzyjacielem wspierany przez dwa pociągi pancerne, kursujące na trasie Modlin-Ciechanów. 17. DP miała obsadzić odcinek Narwi od Klósek do Kacic, 1 69. pp. od wzgórza nr 75 do ujścia rzeczki. 17. DP walczyła z 3. Armią bolszewicką. 69. pp. nacierał 21 sierpnia na Maków Maz. i stoczył ciężki bój w lesie pod Przemiarowem. W tym dniu 17. DP weszła ponownie w skład 1 armii. Dalej 69. pp. wyruszył przez maków do Bartnik, skąd w połączeniu z oddziałami 13. pułku ułanów i 17. pułku artylerii polowej pod dowództwem ppłk Mścisława Butkiewicza, wyruszył w kierunku Myszynca przeciw korpusowi kawalerii Gaja. W morderczych zmaganiach zdobyto 23 sierpnia Myszyniec i ścigając wroga zmuszono go do przekroczenia niemieckiej granicy.

W walkach tych I. Busza został ciężko ranny (23 sierpnia) odłamkami granatu w nogi. Awansowany do stopnia kapitana, zmarł 27 sierpnia 1920 roku w szpitalu w Ostrołęce. Pochowano go nazajutrz na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Pośmiertnie odznaczony VM 5 kl. Nr 2818 oraz Krzyżem Niepodległości z Mieczami. Jego prochy przeniesione zostały na cmentarz do Rawicza.

Żonaty z Marią Szulczyńską (ślub 30 lipca 1907 roku). Nie miał dzieci.